

บทที่ 9

ทฤษฎีสื่อสารมวลชน : ทฤษฎีปัทสถาน และการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อภายใต้ บรรทัดฐานของสังคม

จากที่กล่าวแล้วในบทต้น ๆ ว่าการศึกษาเกี่ยวกับสื่อสารมวลชนหรือทฤษฎีสื่อ-
สารมวลชนทั้งหลาย สามารถมองได้หลายแนวทางไม่ว่าจะเป็นทฤษฎีด้านสังคมศาสตร์ ทฤษฎี-
ปัทสถาน ทฤษฎีแนวปฏิบัติและทฤษฎีสามัญสาณิก ซึ่งในบทนี้จะอธิบายถึงทฤษฎีสื่อสารมวลชนที่-
มองแบบทฤษฎีปัทสถานที่ว่าภายใต้ค่านิยม ความคิด ความเชื่อ ทศนคติต่าง ๆ ของสังคมจะ-
เป็นตัวกำหนดรูปแบบและการดำเนินงานของสื่อสารมวลชนที่ดำเนินกิจการอยู่ในสังคมนั้น ๆ

ก่อนที่จะกล่าวถึงทฤษฎีสื่อสารมวลชน : ทฤษฎีปัทสถานนั้น มีปัจจัยหนึ่งที่จะต้องจะ-
พิจารณาถึงนั่นก็คือความสัมพันธ์ของสื่อมวลชนกับสังคมหรือความสัมพันธ์ระหว่างสื่อมวลชนกับ
สังคม

ความสัมพันธ์ระหว่างสื่อมวลชนกับสังคม

1. สื่อมวลชนถือว่าเป็น สถาบันแห่งชาติ แต่ส่วนของเนื้อหา ข่าวสาร ข้อมูล
จะเป็นไปตามความกดดันทางการเมืองท้องถิ่น ทางสังคม หรือความกดดันจากสถาบันอื่น ๆ
หรือ บุคคลผู้มีอำนาจในสังคม ประเทศ หรือท้องถิ่นนั้น ๆ
2. สื่อมวลชนเป็น ตัวเชื่อม สังคมหนึ่งกับอีกสังคมหนึ่ง กล่าวคือสื่อมวลชน
จะนำเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในที่แห่งหนึ่งซึ่งอยู่ไกลและไปไม่ถึงมาสู่อีกแห่งหนึ่งอย่างสม่ำเสมอ
3. สื่อมวลชนถือว่าเป็น สิ่งจำเป็น สำหรับสังคมอันวิวัฒนาการที่มีความเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวตลอดเวลา

ความสัมพันธ์ระหว่างสื่อกับสังคมภายใต้บรรทัดฐานของสังคมนั้น อาจจะกำหนด
กฎเกณฑ์ที่ชัดเจนโดยละเอียดได้ยาก เนื่องจากว่าบรรทัดฐานในการปฏิบัติต่อเหตุการณ์ที่
เหมือนกันในแต่ละสังคมนั้นจะมีความไม่เหมือนกัน แต่อย่างไรก็ตามบรรทัดฐานโดยหลัก-
กว้าง ๆ อาจแบ่งได้ตามทฤษฎีต่อไปนี้

1. ทฤษฎีอำนาจนิยม (Authoritarian Theory) ทฤษฎีนี้มักจะใช้กันอยู่
ในประเทศที่มีระบบการเมืองการปกครองแบบเผด็จการ ซึ่งสื่อมวลชนจะไม่มีอิสรภาพ และ
ต้องอยู่ภายใต้การเซ็นเซอร์หรือการเสนอแนะจากเจ้าหน้าที่รัฐบาล มีการตรวจข่าวและลงโทษ
ผู้ที่เสนอข่าวผิดไปจากแนวนโยบายทางการเมืองที่กำหนดมาจากคนภายนอกวงการวิชาชีพ
หรือจากผู้มีอำนาจในประเทศนั่นเอง นอกจากนี้ยังมีวิธีการควบคุมโดยการออกกฎหมาย
จากฝ่ายบริหาร การออกใบอนุญาต การควบคุมการผลิต การเก็บภาษีและการลงโทษทาง-
เศรษฐกิจ ในประเทศที่มีการปกครองแบบเผด็จการสื่อมวลชนอาจมีเสรีภาพมากหรือน้อย
ไม่เท่าเทียมกันก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับนโยบายยึดหยุ่นของรัฐบาลที่มีจะอ้างสถานการณ์เกี่ยวกับ
ความมั่นคง ปลอดภัย ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของสังคมมาใช้เป็นเหตุผล

ตามทฤษฎีอำนาจนิยม (Authoritarian Theory) ผู้มีอำนาจจะใช้สื่อมวลชน
เป็นพาหนะนำสาร ข้อมูลเพื่อการครอบงำสังคมและเพื่อครอบครองอำนาจ กล่าวคือ
สื่อมวลชนจะเสนอข่าวสาร ข้อมูลในแนวสนับสนุนหรือเป็นกลางต่อผู้มีอำนาจ ทฤษฎีนี้มักใช้ใน
สังคมเผด็จการ และถือว่าเป็นทฤษฎีประวัติศาสตร์ก่อนการเกิดทฤษฎีอื่น ๆ ทฤษฎีนี้มีหลักการ
ย่อ ๆ ซึ่งถือว่าเป็นบทบาทหน้าที่ที่สื่อมวลชนในประเทศที่มีลักษณะดังกล่าวจะต้องพึงปฏิบัติดังนี้
คือ

1. สื่อจะต้องไม่ขัดต่อผู้มีอำนาจ หรือจะต้องไม่บ่อนทำลายรัฐบาลและ
องค์การของรัฐ

2. สื่อต้องสนับสนุนต่อผู้มีอำนาจ หรือจะต้องอยู่ภายใต้อำนาจของรัฐบาลและองค์การของรัฐ ตลอดจนจะต้องส่งเสริม สนับสนุนนโยบายของรัฐบาลที่กำลังทรงอำนาจและรับใช้รัฐ
3. สื่อต้องหลีกเลี่ยงในการที่จะทำให้คนส่วนใหญ่ไม่พอใจในข่าวสาร ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมทางคุณธรรมหรือค่านิยมทางศีลธรรมและการเมือง หรืออะไรที่สังคมนั้นยอมรับไม่ได้
4. การตรวจสอบ (Censorship) สื่อตามทฤษฎีนี้สามารถถูกตรวจสอบข่าวสาร ข้อมูลให้เป็นไปตามหลักการได้
5. ห้ามกล่าวโจมตีผู้มีอำนาจ ห้ามปฏิบัติคิดไปจากนโยบายทางการเมืองหรือห้ามละเมิดศีลธรรมที่ใช้ในสังคมนั้น ๆ
6. ผู้อยู่ในวงการสื่อสารมวลชน จะไม่มีความอิสระแม้ในองค์การเอง

นอกจากนี้แล้วสื่อมวลชนอาจพบเสรีภาพบ้างที่จะปฏิบัติบทบาทหน้าที่อื่น ๆ ได้ตามนโยบายของตนเอง เช่นการทำให้ข่าวสาร การศึกษา ความคิดเห็นในกรอบนโยบายโฆษณาสินค้า เป็นต้น

มีข้อสังเกตอย่างหนึ่งที่ว่า บทบาทหน้าที่ที่ประเทศเผด็จการคาดหมายจากสื่อมวลชนมักจะมีลักษณะเป็นเชิงปฏิเสธ เช่น คาดหมายว่าจะต้องไม่บ่อนทำลายรัฐบาล คาดหมายว่าจะต้องไม่ทำลายค่านิยมทางศีลธรรม เป็นต้น บทบาทหน้าที่ที่คาดหมายไม่ให้ทำเช่นนี้อาจจะเรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่าบทบาทหน้าที่ที่ต้องห้ามหรือที่จะต้องไม่ทำหรือตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า de-function

เพราะฉะนั้นแทนที่จะพูดว่าหนังสือพิมพ์ (สื่อมวลชน) ต้องมีบทบาทหน้าที่ไม่บ่อนทำลายรัฐบาลก็อาจพูดเสียใหม่ว่า หนังสือพิมพ์ต้องไม่มีบทบาทหน้าที่เป็นผู้ทำลายรัฐบาล (The Press must de-function as government underminer)

นอกเหนือจากนั้นอาจจะ เป็นเพราะว่าทฤษฎีอำนาจนิยมยึดหลักเสรีนิยมเป็นพื้นฐานนั่นเอง จึงทำให้มีการมองว่าโดยธรรมชาติแล้วมวลชนย่อมมีบทบาทหน้าที่ต่อสังคมอยู่แล้วอย่างเสรี ไม่จำเป็นต้องกำหนดหรือระบุนำไว้อีก ยกเว้นกรณีที่จะต้องติดกรอบห้ามปรามก็จะเขียนเป็นบทบาทหน้าที่ในเชิงปฏิเสธไว้

ประเทศที่ยังคงปฏิบัติต่อสื่อมวลชนคล้ายคลึงกับแนวทฤษฎีอำนาจนิยม มักจะ ได้แก่ประเทศที่กำลังพัฒนาโดยทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นทวีปเอเชีย แอฟริกา หรืออเมริกาใต้ ก็มักจะปฏิบัติคล้าย ๆ กัน เพราะว่าเป็นประเทศเหล่านี้ส่วนใหญ่จะต้องคำนึงถึงเสถียรภาพของผู้บริหารประเทศและ เอกภาพของการทำงานพัฒนา ก่อนเสรีภาพของการแสดงออก แม้ว่าในบางประเทศมีความพยายามอยู่เสมอที่จะเปิดโอกาสให้สื่อมวลชนมีเสรีภาพเพิ่มมากขึ้นทั้งในแง่รัฐศาสตร์และนิติธรรมก็ตาม

ปรัชญาที่เป็นพื้นฐานและเป็นเหตุผลมาสนับสนุนทฤษฎีอำนาจนิยม กล่าวกันว่าสามารถจะวิเคราะห์ย้อนหลังไปพบในข้อเขียนของเพลโต (Plato) ในหนังสืออุดมรัฐ (Republic) และต่อมาก็มีนักปรัชญาทางการเมืองอีกหลายท่านที่แสดงความนิยมยึดมั่นในอุดมการณ์เหล่านี้ เช่น มาเคียเวลลี (Machiavelli) ฮ็อบส์ (Hobbes) เฮเกล (Hegel) เป็นต้น ส่วนในทางปฏิบัติประเทศเยอรมันในยุคนาซีและอิตาลีในยุคนาซีก็ได้ นำเอาแนวทางนี้ไปใช้อย่างมีระบบ จนถึงกับได้จัดตั้งองค์การโฆษณาชวนเชื่อที่มุ่งชี้นำสื่อมวลชนให้ทำหน้าที่สนับสนุนและรับใช้นโยบายของรัฐจนกลายเป็นฉบับอำนาจนิยมอย่างเข้มถึงขั้นที่เกือบจะเรียกได้ว่าเป็นกึ่งอำนาจนิยมกึ่งเบ็ดเสร็จนิยม แต่สเปนและโปรตุเกสในยุคนายพลฟรังโก ซึ่งเป็นประเทศที่พลเมืองส่วนใหญ่เป็นแคทอลิกได้สร้างแบบอย่างอำนาจนิยมที่มีความเข้มน้อยกว่า เพราะมีการผสมกลมกลืนกับอนุรักษนิยมทางศาสนา

2. ทฤษฎีเสรีนิยมหรืออิสรภาพนิยม (Liberal Theory or Libertarian Theory) หรือทฤษฎีสื่อเสรี (Free-press Theory)

ต้นกำเนิดของทฤษฎีนี้มาจากการค้นพบของหนังสือพิมพ์ที่จะให้หลุดพ้นจากการ-
ควบคุมทางการเมืองและการปกครอง ในคริสต์ศตวรรษที่ 17 และต่อมาก็ได้รับการยืนยัน
อย่างเป็นทางการโดยนักเขียนหลังการปฏิวัติของสหรัฐและฝรั่งเศสในศตวรรษที่ 18 ให้ถือว่าเป็น
สิทธิมนุษยชนอย่างหนึ่ง ในปัจจุบันนี้เป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางว่าเป็นหลักการที่สำคัญ
ของหนังสือพิมพ์ในระบบเสรีประชาธิปไตย บทบาทหน้าที่ที่เป็นพื้นฐานก็คือ เป็นเครื่องมือของ
บุคคลหรือปัจเจกชนในการแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี แม้ว่าความคิดเห็นเหล่านั้นจะเป็น
การโจมตี วิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือพรรคการเมืองที่อยู่ในอำนาจก็ตาม
เหตุผลอ้างอิงในตอนแรกก็คือ การเปิดโอกาสให้ฝ่ายค้านและฝ่ายที่ใหม่เห็นด้วยกับรัฐบาลได้-
แสดงความคิดเห็นโดยไม่ถูกลงโทษ ให้สิทธิแก่บุคคลที่จะนับถือศาสนาใดก็ได้ ป้องกันมิให้มี-
การใช้อำนาจการปกครองไปในทางที่ผิด ส่งเสริมเสรีภาพในการค้าขายและถือว่าเป็น-
ความจำเป็นอย่างหนึ่งของชีวิตมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการแสวงหาสิ่งจะจากการประ-
กาศต่อต้านการเซ็นเซอร์หนังสือพิมพ์ของมิลตัน (Milton) ในอารีโอปาจิติกา (Areopa-
gitiga) ได้กลายมาเป็นการยืนยันที่หนักแน่นของ จอห์น สจ๊วต มิลล์ ที่ว่าโทษของการห้าม-
ปรามการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นย่อมตกแก่ผู้ที่มีความคิดเห็นขัดแย้ง (ผู้ห้ามปราม) มาก-
กว่าจะตกอยู่กับเจ้าของความคิดเห็น (ผู้แสดงออก) นั้นเสียอีก "ถ้าความคิดเห็นนั้นถูกต้อง
ผู้ (มีความคิดเห็นขัดแย้ง) นั้นจะขาดโอกาสที่จะแลกเปลี่ยนความหลงผิดกับความจริง ถ้า
ความคิดเห็นผิดพลาดเขาก็จะขาดผลประโยชน์ค่อนข้างใหญ่หลวง ในการที่จะได้มาซึ่งความ-
รับรู้และความประทับใจในความจริงอย่างกระจ่างและแจ่มใสยิ่งขึ้น เมื่อปะทะ เปรียบเทียบ
กับความหลงผิด" อรรถาธิบายดังกล่าวทำให้เหตุผลอ้างอิงของทฤษฎีเสรีนิยมได้พัฒนากว้าง-
ขวางออกไป เสรีภาพของหนังสือพิมพ์เป็นแต่เพียงเครื่องมือของการแสดงออกของบุคคล-
เท่านั้น หากยังเป็นเครื่องมือแสวงหาสิ่งจะของสังคมโดยเปิดหนทางและโอกาสให้กับทัศนะ
ต่าง ๆ ทั้งผิดและถูกมาประชันขันแข่งกัน ใน "ตลาดเสรีความคิดอ่าน" (free market of

ideas) ให้สาธารณชนเป็นผู้ตัดสิน นอกจากนั้นยังจะนำไปสู่การพัฒนาสังคมทางด้านสวัสดิภาพและสวัสดิภาพตามแนวทางที่คนส่วนใหญ่ยินยอมพร้อมใจกันอีกด้วย

จากต้นกำเนิดของทฤษฎีเสรีนิยมหรืออิสรภาพนิยมตามที่กล่าวข้างต้นแล้วลองหันมาพิจารณาถึงคำว่า ทฤษฎีสื่อเสรี (Free-press Theory) บ้างว่ามีลักษณะเช่นไร

จากทฤษฎีสื่อเสรีถือว่าเป็นหลักที่ถูกกฎหมาย กล่าวโดยทั่วไปคือบุคคลควรมีเสรีภาพที่จะพิมพ์สิ่งที่เขาชอบ และแสดงความคิดเห็น กล่าวคือเชื่อในความยิ่งใหญ่ที่สุดของส่วนบุคคล ของเหตุผลและของความจริง

การมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นสู่สาธารณชน เป็นหนทางที่ดีที่สุดที่จะหาข้อเท็จจริง และข้อผิดพลาดได้ สามารถที่จะทราบได้ว่าอะไรถูก อะไรผิด และทำให้สังคมทราบว่าสมาชิกในสังคมต้องการอะไร ข้อเท็จจริง ความเป็นอยู่ที่ดีและเสรีภาพเป็นองค์ประกอบซึ่งกันและกัน ที่จะทำให้สังคมนั้น ๆ สมบูรณ์

ใน First Amendment to the American Constitution กล่าวว่า "สถาบันบัญญัติไม่อาจมีกฎหมาย... ในการริดรอนหรือตัดทอนเสรีภาพในการพูดหรือเสรีภาพของสื่อต่าง ๆ เพราะเป็นสิทธิโดยชอบธรรมของประชาชน แต่ในทางปฏิบัติ นั้นเนื่องจากไม่อาจกล่าวแน่นอนได้ว่าสุดขอบเขตของเสรีภาพนั้นอยู่ที่เขตหรือจุดใด Milton จึงกล่าวว่าสื่อใช้เสรีภาพมากเกินไปทำให้เสื่อมเสียถึงศีลธรรมและรากฐานของรัฐบาล ดังนั้นเสรีภาพจึงควรมีจำกัด สื่อเสรีนั้นสามารถเสนอข่าวสาร ข้อมูลได้อย่างเสรี โดยไม่มีการ censor ส่วนผลที่ตามมาหลังจากเสนอนั้น ๆ จะเป็นอย่างไรบ้าง เป็นหน้าที่ของทางกฎหมายเป็นผู้ตัดสินภายหลัง"

กระนั้นก็ตาม การปฏิบัติหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ในระบบเสรีก็มีปัญหาหลายประการดังนี้

ประการแรก ก็คือขอบเขตของเสรีภาพควรจะกว้างขวางมากน้อยเพียงใด การที่เสรีภาพควรจะถูกควบคุมด้วยวิธีใด กฎหมายทั่วไปของสังคมสามารถใช้กับหนังสือพิมพ์ได้อย่างเพียงพอหรือไม่ ถ้าไม่พอควรก็จะออกกฎหมายพิเศษเฉพาะในแบบอำนาจนิยมอย่างอ่อนหรือไม่ ส่วนใหญ่กล่าวว่าขอบเขตของเสรีภาพควรจะอยู่ที่เส้นพรมแดนของศีลธรรม สิทธิ ทรัพย์สิน ชื่อเสียงของบุคคลและอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของรัฐ ถ้าสองอย่างนี้ถูกละเมิดเมื่อใด หนังสือพิมพ์ที่ละเมิดก็ควรจะต้องถูกลงโทษเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป แต่บางคนก็กล่าวว่าขอบเขตของเสรีภาพจะต้องไม่มีที่สิ้นสุด เพราะเมื่อใดหนังสือพิมพ์ต้องคำนึงถึงความรับผิดชอบต่ออะไรก็ตาม เมื่อนั้นหนังสือพิมพ์ก็ไม่มีเสรีภาพที่จะรายงานสิ่งที่นักหนังสือพิมพ์อาชีพจะต้องรายงานตามหน้าที่ของตน

ประการที่สอง ถ้าหนังสือพิมพ์มีเสรีภาพมากกว่าบุคคลธรรมดา หนังสือพิมพ์จะมีเหตุผลอะไรมาอ้างอิง นอกจากการเป็นเจ้าของเครื่องมือพิเศษที่มีบทบาทหน้าที่ พิทธิ (privileged function) ในการรายงานเหตุการณ์กิจกรรมทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมทุกอย่างต่อสาธารณชน ถ้าอย่างนั้นก็หมายความว่าครีกก็ตามที่มีเครื่องมือพิเศษนี้ก็สามารถมีเสรีภาพได้มากกว่าบุคคลธรรมดา แสดงว่าคนทุกคนสามารถจะมีเสรีภาพมากกว่าคนอื่นได้อย่างเท่าเทียมกัน ไม่น่าจะมีปัญหาอะไร แต่ในสภาพความเป็นจริงทางการเมืองและเศรษฐกิจ คนทุกคนไม่มีปัญหาหรือไม่มีความสามารถที่จะเป็นเจ้าของหนังสือพิมพ์ได้อย่างเท่าเทียมกัน ทำให้มีการผูกขาดความเป็นเจ้าของสื่อมากขึ้นทุกที ดังนั้นปรากฏการณ์ที่เราเรียกว่าการหดตัวของสื่อมวลชน หรือมีการรวมตัวหรือมีการระจุกตัวกันเป็นความเป็นเจ้าของสื่อ (media concentration or conglomerate ownership)

บทบาทหน้าที่ พิทธิหรือเสรีภาพที่เหนือกว่าคนธรรมดาจึงถูกจำกัดอยู่ในวงการธุรกิจที่มีอำนาจการซื้อสูง ทำให้หนังสือพิมพ์ที่หลุดพ้นจากพันธนาการของรัฐต้องเข้ามาอยู่ภายใต้อิทธิพลของวงการธุรกิจใหญ่เหมือนหนังสือปะจระเข้ อิสรภาพซึ่งเป็นหัวใจของทฤษฎี-

เสรีนิยม (ในตอนหลังจึงมักเรียกกันว่าเป็นอิสราฟานิยม) จึงต้องถูกกระทบกระเทือนและ
เกิดมีปัญหาใหม่ขึ้นมาว่า อิสราฟจากใคร (ผู้ใด) หรือเป็นเพียงอิสราฟจากทัศนคติการ-
ของรัฐเท่านั้นหรือ

ประการที่สาม ทฤษฎีเสรีนิยมมีแนวโน้มที่จะปกป้องความเชื่อและความคิดเห็น
ว่าสามารถแสดงออกมาได้อย่างเสรี แต่ไม่ค่อยพูดถึงข่าวสารซึ่งมีแนวโน้มที่รับซ่อนซ่อนเงื่อนอยู่
อาจจะเป็นเรื่องธรรมดา ถ้าหากสมาชิกของสังคมทุกคนสามารถจะให้และรับข่าวสารได้-
อย่างเสรี แต่ในกรณีที่ทุกคนโดยเฉพาอย่างยิ่งหนังสือพิมพ์สามารถจะปกปิดหวงแหวงหรือปิด-
กั้นข่าวสารอะไรก็ได้ที่เห็นว่าเป็นประโยชน์เฉพาะตน ปัญหาที่จะตามมาอย่างมากมายทั้งใน-
แง่การเมืองและกฎหมายที่ยึดความเป็นธรรมของสังคมเป็นหลัก การปกปิดความเชื่อและ
ความคิดเห็นมิให้ปรากฏบนหน้าหนังสือพิมพ์ถือเป็น เรื่องของสิทธิและเสรีภาพเฉพาะตน แต่
การปกปิด "ข่าวสารของส่วนรวม" อันก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อ่าน (มวลชนผู้รับสาร)
โดยเฉพาสมาชิกประจำของหนังสือพิมพ์นั้น น่าจะถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพ
ทางด้านข่าวสาร (freedom of information) หรือไม่ เท่าที่ปรากฏทฤษฎีเสรีนิยม
มิได้มีการอภิปรายกันในเรื่องนี้มากนัก เพราะมุ่งเน้นไปที่เสรีภาพของความคิดอ่าน (free-
dom of ideas) เสียมากกว่า ยิ่งในยุคปัจจุบันข่าวสารกลายเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิตและ
การทำงานมากขึ้น จนถึงกับมีความพยายามที่จะพัฒนาสังคมไปสู่สภาพสังคมข่าวสาร (infor-
mation society) การอภิปรายในเรื่องเสรีภาพของข่าวสารยิ่งกลายเป็นเรื่องยุ่งยาก
ซับซ้อนมากขึ้นทุกที

ประการที่สี่ โยงมาจากประการที่สามนั่นเอง เดิมทีเดียวทฤษฎีเสรีนิยมเกี่ยว-
ข้องกับปรัชญาเสรีภาพของหนังสือพิมพ์เป็นส่วนใหญ่ แต่ในเมื่อโลกปัจจุบันมีสื่อมวลชนประเภท
อื่น ๆ รวมทั้งแหล่งข่าวสารสนับสนุน (ระบบการศึกษา องค์กรธุรกิจขนาดใหญ่ เครื่องคอม-
พิวเตอร์ ฯลฯ) เข้ามามีบทบาทหน้าที่มากขึ้น เราจะประยุกต์ทฤษฎีนี้ไปใช้กับสื่อและแหล่ง-

ข่าวสารเหล่านั้นได้หรือไม่ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดก็คือวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ จนกระทั่งบัดนี้ก็ยังไม่สามารถที่จะมีเสรีภาพของการแสดงออกเท่ากับหนังสือพิมพ์ (*ยกเว้นในบางประเทศ) เพราะถือกันว่าเป็นสื่อมวลชนสาธารณะ (public media) แต่มีไซส์เสรี (free press)

ส่วนแหล่งข่าวสารสนับสนุนที่ รัฐนิยมเข้ามาในระบบการสื่อสารมวลชนก็เช่นเดียวกัน คงจะประยุกต์ใช้หลักการ เสรีนิยมหรืออิสรภาพนิยมเพียงบางส่วนเท่านั้น

ประการสุดท้าย เสรีภาพของการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นและโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเสนอข่าวสาร ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่างหลายด้านด้วยกัน ที่สำคัญก็คือตัวประกอบหรือองค์ประกอบด้านบุคคล เช่นในการทบทวนหนังสือพิมพ์ มีผู้ที่เกี่ยวข้องด้วยกันหลายฝ่ายนับตั้งแต่เจ้าของ บรรณาธิการ ผู้สื่อข่าว ผู้อ่าน ผู้ได้ประโยชน์ และผู้เสียประโยชน์จากเสรีภาพของการแสดงออก ดังนั้นเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ควรจะขึ้นอยู่กับใคร หรือคำนึงถึงฝ่ายใดมากน้อยเพียงไร นับว่ายังเป็นปัญหาที่ยากแก่การตอบ องค์ประกอบอีกอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญไม่น้อยก็คือ องค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อม เช่น ภาวะการเงิน ภาวะการตลาด บรรยากาศทางการเมือง และความมั่นคงปลอดภัย ส่วนแล้วแต่เป็นปัจจัยที่อาจมีอิทธิพลต่อขอบเขตหรือแม้แต่จำกัดความของเสรีภาพได้ทั้งนั้น เสรีภาพจึงต้องมีเงื่อนไขอยู่เสมอ แต่เงื่อนไขนั้นใครจะเป็นผู้กำหนด และถ้าเสรีภาพต้องมีเงื่อนไขเสียแล้ว เราจะเรียกว่าเสรีภาพได้หรือไม่

* ในสหรัฐอเมริกา มีรัฐบัญญัติ "Freedom of Information Act" เน้นให้หนังสือพิมพ์มีสิทธิเสรีภาพค่อนข้างมากในการเข้าถึงข่าวสารจากองค์กรของรัฐมาเปิดเผยต่อสาธารณชน องค์กรของรัฐจะปกปิดข่าวสารไม่ได้ ยกเว้นข่าวสารที่เป็นความลับแต่รัฐบัญญัตินั้นก็มีจำกัดกล่าวถึงการปกปิดหรือการงดเว้นไม่เสนอข่าวของหนังสือพิมพ์

โดยสรุปปัญหาในการมีสื่อเสรี

1. ไม่อาจกำหนดอย่างชัดเจนว่า สุดขอบเขตของเสรีภาพอยู่ที่จุดใด
2. เน้นถึงความคิดเห็น ความเชื่อ มากกว่าเรื่องข่าวสาร ข้อมูล
3. ปกป้องเสรีภาพของผู้ที่เป็นเจ้าของสื่อ แต่ไม่อาจปกป้องเสรีภาพของบรรณาธิการ นักหนังสือพิมพ์ นักข่าว หรือผู้รับสารได้
4. กำหนดมาตรการควบคุม แต่ไม่ชัดเจนทางจะจัดการกับความกดดันที่สื่อได้รับ

โดยสรุปสื่อเสรี หรือบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนในประเทศเสรีนิยม มีดังต่อไปนี้

ที่

1. สามารถพิมพ์ออกข่าวโดยไม่มีการ censor
2. การพิมพ์หรือแจกข่าวสารกระทำได้โดยไม่ต้องได้รับอนุญาต
3. การวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล เจ้าหน้าที่ พรรคการเมือง ถือเป็นเรื่องถูกต้อง ต้องไม่มีการลงโทษ แม้หลังจากการกระทำดังกล่าวแล้ว
4. ไม่มีการบังคับให้ออกข่าวสาร ข้อมูล
5. การออกข่าวผิดพลาด ไม่ถือว่าเป็นเรื่องผิด เช่นเดียวกับการออกข่าว-ข้อเท็จจริง
6. แจกข่าวสาร ให้ความบันเทิง และเพื่อการค้า
7. ไม่มีการจำกัดการหาข่าวสาร ข้อมูลเพื่อเสนอต่อสาธารณชน
8. ไม่มีการไม่ซื้อหรือขายข่าวสารข้ามประเทศ
9. นักหนังสือพิมพ์ นักข่าว มีเสรีภาพมากพอในองค์กรของตน

3. ทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility Theory)

จากเหตุการณ์ทางลบของหนังสือพิมพ์เสรีในสหรัฐอเมริกาได้ผลักดันให้นักคิดนักวิชาการเข้ามาช่วยนักหนังสือพิมพ์และผู้พิมพ์ผู้โฆษณาสร้างจรรยาบรรณสำหรับวิชาชีพนี้มาตั้งแต่กลางคริสต์ศตวรรษที่ 19 แต่ผู้ที่มีส่วนในการวางรากฐานทฤษฎีนี้เป็นอย่างมาก ก็คือ โจเซฟ พูลิตเซอร์ (Joseph Pulitzer) ที่ได้พยายามต่อสู้เพื่อตั้งสถาบันการศึกษาวารสารศาสตร์ขึ้น (ปัจจุบันนี้อยู่ที่มหาวิทยาลัยโคลัมเบีย นิวยอร์ก) และได้เขียนเรื่องนี้ไว้ในวารสาร North American Review เมื่อปี ค.ศ. 1904 ว่า "ความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะหาสิ่งที่ถูกต้อง ความรู้ถูกถ้วนที่สุดเกี่ยวกับปัญหาที่จะต้องเผชิญ และความรู้สึกรับผิดชอบต่อศีลธรรมด้วยความจริงจัง สามอย่างนี้จะช่วยปกป้องวิชาชีพวารสารศาสตร์ให้พ้นจากความยอมจำนนต่อประโยชน์ทางธุรกิจที่เห็นแก่ตัวและเป็นศัตรูต่อสวัสดิการของประชาชน"*

นับแต่นั้นมาการพูดถึงความรับผิดชอบต่อสังคมก็ขยายกว้างออกไป หนังสือพิมพ์ต้องมีเสรีภาพตามแนวความคิดอิสระภาพนิยม แต่ขณะเดียวกันก็ต้องมีความรับผิดชอบต่อคนดูกันไปด้วย เกิดเป็นแนวความคิดเสรีนิยมอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งเรียกกันว่า Neo-liberalism ในแนวความคิดนี้ เสรีภาพถูกจำกัดขอบเขตด้วยความรู้สึกรับผิดชอบของผู้ประกอบวิชาชีพภายใต้จรรยาบรรณของสมาคมวิชาชีพและโดยการควบคุมของสถาบันรัฐที่เป็นอิสระไม่ขึ้นกับรัฐบาลหรือผู้ใด (public but independent institutions) ความคิดเกี่ยวกับสถาบันรัฐที่เป็น

* Joseph Pulitzer "The College of Journalism" North American Review 178 (May 1904)

อิสระนี้เกิดขึ้นเมื่อรัฐบาลสหรัฐจัดตั้งคณะกรรมการวิทยุ (Federal Radio Commission) เพื่ออนุญาตความถี่รวมทั้งควบคุมเนื้อหารายการ ในปี ค.ศ. 1927 และจัดตั้งคณะกรรมการการสื่อสาร (Federal Communication Commission) เพื่อออกใบอนุญาตจัดตั้งสถานีและดูแลการใช้คลื่นออกอากาศในปี ค.ศ. 1934 เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

อันที่จริงทฤษฎีเสรีนิยมแนวใหม่ (Neo-liberalism) เพิ่งจะกลายเป็นทฤษฎีความรับผิดชอบทางสังคมอย่างชัดเจนในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สองนี้เอง เมื่อคณะกรรมการเสรีภาพสื่อมวลชน (Commission on Freedom of the Press) ได้ศึกษาและเขียนรายงานชื่อว่าสื่อมวลชนที่มีเสรีภาพและความรับผิดชอบ (A Free and Responsible Press)* แม้ว่าผลงานของคณะกรรมการจะได้รับการวิพากษ์วิจารณ์เป็นอย่างมากจากวงการวิชาชีพ แต่ส่วนใหญ่ก็มิได้ขัดแย้งในหลักการจึงเท่ากับว่าช่วยตบแต่ง (ส่งเสริม) าทฤษฎีนี้มีรูปร่างชัดเจนยิ่งขึ้น

ถ้าจะกล่าวถึงอีกลักษณะหนึ่งของทฤษฎีความรับผิดชอบทางสังคม (Social Responsibility Theory) แล้วอาจจะกล่าวได้ว่า เนื่องจากโทรทัศน์และวิทยุมีบทบาทและมีอิทธิพลต่อสาธารณชนมากจึงต้องมีมาตรการควบคุมการเสนอข่าวของสื่อเหล่านี้ รวมทั้งหนังสือพิมพ์ด้วย เพื่อให้มีความรับผิดชอบต่อสังคม ในการเผยแพร่ข่าวสาร ข้อมูล โดยต้องสอดคล้องกับหลัก 3 ประการดังต่อไปนี้ เพื่อให้สื่อมีความเป็นกลาง และตอบสนองความต้องการของผู้รับสาร ตลอดจนให้สาธารณชนเชื่อถือในข่าวสาร ข้อมูล อันเกี่ยวกับกิจการบ้านเมือง ซึ่งหลัก 3 ประการที่ว่านี้ก็คือ

(๓) ๗๕

* R. Hutchins, University of Chicago Press, 1947.

1. ำให้ประชาชนมีเสรีภาพส่วนบุคคลและมีทางเลือกในอันที่จะรับข่าวสาร
2. สื่อต้องมีเสรีภาพเช่นกัน
3. สื่อต้องสำนึกถึงหน้บญุคต่อสังคม

แต่การที่จะเสนอข่าวสารโดยมีหลักการทั้ง 3 ประการนั้นทำได้ยาก จึงมีข้อสรุป 2 แบบเพื่อแก้ปัญหานี้คือ - ๑๙๓)

1. พัฒนาสาธารณชน เข้าจัดการการบริหารการเสนอข่าว อันจะทำให้มีอำนาจด้านการเมือง กล่าวได้ว่าสื่อมีความรับผิดชอบต่อสังคม

2. พัฒนาสื่อ สื่อทำหน้าที่ให้สมบูรณ์ โดยมีการปกครองดูแลการทำงานเอง ด้วยการกระจายเสียงทางวิทยุและแพร่ภาพทางโทรทัศน์เป็นหนทางที่จะปฏิบัติได้ตามทฤษฎีสื่อที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ในกรณีโทรทัศน์และวิทยุเป็นของผู้ใด หรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง รัฐบาลจึงได้พยายามลดเสรีภาพของสื่อ ด้วยการออกกฎต่าง ๆ เพื่อบรรลวุฒิตระสงค้ เพื่อประโยชน์ของสังคม ตลอดจนลดความกดดันและแนวโน้มจากสาธารณชน

บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนตามทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคมนี้พัฒนามาจากทฤษฎีเสรีนิยมแบบดั้งเดิมแต่จะเน้นที่ควำมีรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่เหล่านั้นให้เกิดผลดีต่อสังคมส่วนรวมอย่างแท้จริง ซึ่งได้แก่

ประการแรก การจะต้องถือเป็นภาระหน้าที่หลักที่จะให้บริการแก่ระบบการเมืองโดยการำให้ข่าวสารและให้มีการอภิปรายโต้เถียงในเรื่องของส่วนรวมหรือกิจการสาธารณะ

ประการที่สอง ซึ่งเป็นหน้าที่รองลงมาก็คือ ควรจะต้องส่งเสริมกระบวนการประชาธิปไตยและให้ความสว่างทางปัญญา (enlightening) แก่สาธารณชนเพื่อจะให้เกิดความสามารถในการปกครองตนเอง

ประการที่สาม ควรจะต้องพิทักษ์รักษาสีทธิของบุคคลโดยคอยเฝ้าดูรัฐบาล (watchdog against government)

ประการที่สี่ ควรจะต้องให้บริการแก่ระบบเศรษฐกิจ โดยเน้นส่งเสริมผลประโยชน์ของผู้ซื้อผู้ขายสินค้าและบริการด้วยสื่อการโฆษณา แต่รายได้จากการนี้จะต้องนำมาขึ้นทอนอิสรภาพของสื่อมวลชน

ประการที่ห้า ควรจะต้องเพิ่มความมั่นคงแก่สาธารณชน แต่มีเงื่อนไขว่าต้องเป็นความมั่นคงที่ "ดี" มีคุณภาพ

ประการที่หก ควรจะต้องหลีกเลี่ยงไม่เสนอเนื้อหา เรื่องราวที่อาจนำไปสู่การประกอบอาชญากรรม ความรุนแรง ความไม่สงบเรียบร้อยของบ้านเมือง หรือการก้าวร้าวต่อชนกลุ่มน้อย

ประการที่เจ็ด สื่อมวลชนควรจะต้องเป็นพหุนิยม คือสะท้อนความคิดเห็นที่แตกต่างกัน รวมทั้งเปิดโอกาสให้ใช้สิทธิโต้ตอบ จะเห็นได้ว่าทฤษฎีความรับผิดชอบทางสังคมแตกต่างไปจากทฤษฎีเสรีนิยมตรงประเด็นที่ว่า เสรีภาพมิได้เป็นแต่เพียงอิสรภาพที่ไร้จุดหมายปลายทางและเสนอเพื่อสนองสิทธิมนุษยชนในการแสดงออกเท่านั้น หากจะต้องเป็นอิสรภาพที่นำไปสู่การสร้างสรรค์ประโยชน์ของส่วนรวมให้เกิดผลอย่างจริงจัง สื่อมวลชนมิได้เกิดมาเพื่อเป็นเครื่องมือของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเพียงอย่างเดียว แต่จะต้องเป็นเครื่องมือสื่อสารที่สร้างความสัมฤทธิ์ผลให้กับสังคมด้วย สรุปได้ว่าเสรีภาพจาก...(freedom from) หรือเสรีภาพเชิงลบ (negative freedom) ได้กลายมาเป็นเสรีภาพเพื่อ (freedom for) หรือเสรีภาพเชิงบวก (positive freedom) นั่นเอง

ซึ่งหากจะกล่าวโดยสรุป หลักของทฤษฎีความรับผิดชอบทางสังคม จะมีดังต่อไปนี้

1. สื่อควรยอมรับและบรรลุน้ำที่ความรับผิดชอบต่อสังคม
2. หน้าที่รับผิดชอบนี้ . . .คือจะต้องมีมาตรฐานของข่าวสาร ข้อมูล ข้อเท็จจริง ความถูกต้องแน่นอน สำนึกถึงความรับผิดชอบต่อสังคมและความสมดุลย์

3. ต้องสามารถควบคุมตัวเองได้อย่างสมเหตุสมผลและถูกต้อง
 4. ต้องเสี่ยงเหตุอันจะก่อให้เกิดความรุนแรง อาชญากรรม หรือความไม่สงบหรือไม่ทําความไม่พอใจแก่ชนกลุ่มน้อย
 5. ทําหน้าที่เพื่อคนส่วนมาก และเสนอความหลากหลายของความคิดเห็นจากคนหลากหลายในสังคม
 6. สังคมและสาธารณชนมีสิทธิที่จะได้รับผลตอบแทนที่ดี ๆ
 7. สื่อมวลชนควรเชื่อถือสังคม ลูกจ้าง และตลาด
4. ทฤษฎีเบ็ดเสร็จนิยม (Totalitarian Theory) หรือทฤษฎีโซเวียต (Soviet Theory)

โซเวียตและประเทศคอมมิวนิสต์ได้รับเอาทฤษฎีนี้มาจากความคิดของมาร์กซ์ กับเอนเงิล (Marx and Engels) และแนวทางปฏิบัติของเลนิน (Lenin) โซเวียตเองได้ปฏิรูปการสื่อสารมวลชนตั้งแต่หลังการปฏิวัติในปี ค.ศ. 1917 และได้พัฒนาแนวทางวิชาการและวิชาชีพของสื่อมวลชนเรื่อยมาจนเป็นแบบอย่างเด่นชัดสำหรับประเทศสังคมนิยมแบบคอมมิวนิสต์ โดยทว่าความคิดที่เป็นรากฐานของทฤษฎีนี้มีอยู่ 5 ประการคือ

1. ชนชั้นกรรมาชีพ (Working Class) เป็นผู้ถืออำนาจปกครองในสังคมโซเชี่ยลลิสต์ เพื่อที่จะรักษาอำนาจนี้ไว้จะต้องเข้าควบคุม "สื่อสร้างจิตใจ" (means of mental production) ไว้ให้ได้ เพราะฉะนั้นสื่อมวลชนทั้งหมดจะต้องอยู่ภายใต้การควบคุมขององค์การตัวแทนชนชั้นกรรมาชีพซึ่งอันดับแรกก็คือพรรคคอมมิวนิสต์

2. สังคมโซเชี่ยลลิสต์ จะต้องเป็นสังคมที่ไม่มีชนชั้น เพราะฉะนั้นจึงไม่มี ความขัดแย้งระหว่างชนชั้น สื่อมวลชนจึงไม่ควรที่จะมีรูปแบบโครงสร้างรองรับความขัดแย้งทางการเมือง ความแตกต่างและการโต้เถียงอาจจะมีได้ แต่จะต้องไม่เกินเลยจนกลายเป็นเรื่องผิดกาลเทศะ ล้าสมัยหรือเป็นอันตรายต่อธรรมเนียมพื้นฐานของสังคมนิยมแนวทางสังคมนิยม

3. สื่อมวลชนมีบทบาทในเชิงบวกในการสร้างสรรค์สังคม และการผลักดัน-
ส่งเสริมให้ไปสู่ระบบคอมมิวนิสต์ เพราะฉะนั้นสื่อมวลชนจะต้องมีภาระหน้าที่สำคัญในการ
สังคมประกิต การควบคุมทางสังคมในลักษณะอ้อมๆหรืออย่างไม่เป็นทางการ (informal
social control) และการระดมพลังไปสู่เป้าหมายทางสังคมและเศรษฐกิจที่ได้วางแผน
ไว้แล้ว

4. ลัทธิมาร์กซิสต์มีความเชื่อในกฎอันเที่ยงธรรมของประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็น
สภาพความจริงเชิงวัตถุวิสัย (objective reality) ที่สื่อมวลชนจะต้องสะท้อนออกมาให้
ประจักษ์ การแปลความหมายของเหตุการณ์โดยอาศัยบุคคลเป็นหลักจึงถูกจำกัดโดยปริยาย
และคุณค่าของข่าวก็จะต้องพิจารณาจากที่ขณะที่แตกต่างไปจากทฤษฎีเสรีนิยม

5. ตามหลักการทั่วไปของรัฐโซเวียต สื่อมวลชนจะต้องอยู่ภายใต้การควบคุม
อย่างเบ็ดเสร็จขององค์กรรัฐและจะต้องประสมประสานกับ เครื่องมือกลไกทางการเมือง
อย่างอื่น อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

ความคิดรากฐานดังกล่าวข้างต้น ทำให้สื่อมวลชนกลายเป็นเครื่องมือของรัฐ
และพรรคโดยตรง แต่ขณะเดียวกันก็ต้องจัดระเบียบกันเองให้มีความรับผิดชอบ ให้มีการ-
พัฒนาและปฏิบัติตามแนวทางความประพฤติแห่งวิชาชีพ ให้มีการบริการและรับผิดชอบต่อสา-
ธารณชน โดยมีการศึกษาวิจัยและให้ประชาชนผู้รับสารเข้ามามีส่วนร่วมในการสื่อสารมวลชน
อย่างมีระบบ. รวมทั้งการตอบจดหมายและสนองความเรียกร้องหรือความต้องการของผู้อ่าน
ผู้ชม ผู้ฟัง

จากทฤษฎีเบ็ดเสร็จนิยม หรือทฤษฎีโซเวียตที่กล่าวไปข้างต้นนั้น สามารถสรุป
สั้น ๆ ได้ว่า

ทฤษฎีนี้มาจากทฤษฎีของ Marx, Engels และเลนิน ซึ่งเป็นความคิดที่ว่า :-

1. ชนชั้นทงาน (working class) เป็นผู้กุมอำนาจในสังคมนิยมและ
ควบคุมตัวจักรที่จะทำให้เกิดผลผลิตทางความคิด

2. ระบบสังคมนิยม เป็นสังคมที่มีชนชั้นเดียว จึงไม่มีความขัดแย้ง ความไม่เสมอภาคเกิดขึ้น สื่อจึงไม่มีการกล่าวถึงความขัดแย้งทางการเมือง
3. สื่อมีบทบาทที่จะนำสังคมไปสู่วิถีทางที่จะบรรลุเป้าประสงค์ทางด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจ
4. สื่อควรจะสะท้อนความเป็นจริงของความเป็นสังคมนิยม อันจะลดความคิดเห็นของส่วนบุคคล

บทบาทหน้าที่ที่สื่อมวลชนตามทฤษฎีเบ็ดเสร็จนิยมหรือทฤษฎีโซเวียตนั้นจะเพิกเฉยละเลยเสียมิได้ก็คือ

1. สื่อมวลชนจะต้องตอบสนองผลประโยชน์ของชนชั้นกรรมาชีพ
2. สื่อมวลชนจะต้องมีบทบาทหน้าที่ในเชิงบวกต่อสังคม โดยการสังคมประกิตตามบัณฑิตสถานที่ยังปรารถนา โดยการให้การศึกษานำข่าวสาร ให้การกระตุ้นเตือนและการระดมพลัง
3. สื่อมวลชนจะต้องเสนอสังคมทัศน์และโลกทัศน์ (view of society and the world) ที่สมบูรณ์และเที่ยงธรรม ตามหลักการมาร์กซิสต์และเลนินนิสต์
4. สื่อมวลชนจะต้องเป็นเครื่องมือของรัฐและพรรคในการเปิดเผยสภาพความเป็นจริง เบื้องหลังการต่อสู้ของชนชั้น (revelation) เพื่อเตรียมมวลชนให้พร้อมสำหรับงานปฏิวัติ

5. สื่อมวลชนจะต้องเป็นเครื่องมือในการโฆษณาชวนเชื่อและการปลุกระดม*
6. สื่อมวลชนจะต้องสนับสนุนความเคลื่อนไหวของฝ่ายหัวก้าวหน้าทั้งภายในและ-
ภายนอกประเทศ
7. สื่อมวลชนจะต้องตอบสนองความต้องการและความจำเป็นของประชาชนผู้รับ-
สารภายในกรอบของสังคมนิยม

ถ้าเปรียบเทียบกับทฤษฎีความรับผิดชอบทางสังคมนิยมจะเห็นว่าบทบาทหน้าที่ของสื่อ-
มวลชนมิได้อยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบของวิชาชีพเช่นนั้นอีกแล้ว แต่จะต้องอยู่ในกรอบบัง-
คับทางการเมืองที่ชัดเจนไว้อย่างชัดเจนแน่นอน สื่อมวลชนกลายเป็นสภาพจากเครื่องมือของ
บุคคลและสถาบันสังคมนิยม* มาเป็นเครื่องมือทางการเมืองอย่างสมบูรณ์

* ตามข้อเขียนของเลนิน การปลุกระดม (agitation) หมายถึง การชี้ให้เห็นถึง
ความไม่เป็นธรรม อันเกิดจากความเห็นแย้งกันภายในลัทธิทุนนิยมและปลุกเร้าให้เกิดความ-
ไม่พอใจและลุกขึ้นประณามความอยุติธรรม ส่วนการโฆษณาชวนเชื่อ คือ การอธิบายอย่าง-
ละเอียดเกี่ยวกับความเห็นแย้งเหล่านั้น การปลุกระดมมักจะทำด้วยการพูด แต่การโฆษณา-
ชวนเชื่อทำด้วยการเขียน (ดู Lenin, Vladimir Hyich "Collected works" New
York International Publishers, 1927)

* ทฤษฎีความรับผิดชอบทางสังคมนิยมแนวของเยอรมันยุคหลังสงครามโลกครั้งที่สอง
เรียกว่าทฤษฎีสถาบัน (Institutional Doctrine) ถือว่าสื่อมวลชนเป็นสถาบันสังคมนิยมที่-
ไม่ขึ้นกับรัฐและวงราชการธุรกิจ ในแนวของฝรั่งเศสและเบลเยียม เรียกว่าทฤษฎีหน้าที่ทาง
สังคมนิยม (Social Duty Theory) โดยถือว่า สื่อมวลชนเกิดมาเพื่อมีบทบาทหน้าที่ทางสังคมนิยม
พร้อมกับบทบาทหน้าที่ในการเป็นสื่อบุคคล (ดู Fernand Terron "Information"
Paris : PUE 1965)

ทฤษฎีอำนาจนิยม (Authoritarian Theory) กับทฤษฎีโซเวียต (Soviet Theory) มีความคล้ายกันทีเดียวโดยเฉพาะอย่างยิ่งตรงที่เน้นการสนับสนุนความเป็นระเบียบเรียบร้อยอันสังคม แต่ที่ต่างกันคือ ทฤษฎีโซเวียต สื่อไม่เสนอข่าวสารที่จะเป็นการแทรกแซงตามอำเภอใจ สื่อจะต้องทำงานเพื่อบริการสาธารณชนเสนอความสนใจที่หลากหลาย ทฤษฎีนี้จึงสามารถกล่าวได้โดยย่อดังนี้คือ

1. สื่อสนองความสนใจและอยู่ในความควบคุมของชนชั้นกรรมกรหรือชนชั้นกรรมกรอาชีพ (working class)
2. สื่อต้องไม่เป็นของเอกชน
3. สื่อทำหน้าที่ในสังคม หารรרכתฐานของสังคมนั้น ให้การศึกษา ข่าวสาร แรงบันดาลใจ และความเคลื่อนไหว
4. สื่อตอบสนองความต้องการของผู้รับสารภายในขอบเขตที่ทำได้
5. สังคมสามารถตรวจตรา ข่าวสาร ข้อมูล หรือใช้กฎหมายเข้าป้องกันหรือลงโทษบุคคลที่พยายามต่อต้านระบบสังคมนิยม
6. สื่อควรสะท้อนความคิดเห็นด้านสังคมให้สอดคล้องกับหลักของ Marx และ Lenin
7. สื่อมวลชน มีความตั้งใจ และอุดมการณ์ในการสนองความสนใจของสังคม
8. สื่อควรสนับสนุนความเคลื่อนไหว ความคืบหน้า เพื่อสังคมนิยมทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ตามหนังสือ Four Theories of the Press ได้กล่าวถึง ทฤษฎีของสื่อมวลชนในประเทศต่าง ๆ ไว้เพียงสี่แนวตามที่ได้สรุปมาแล้วข้างต้น แต่ถ้าวิเคราะห์กันในเรื่องทฤษฎีที่สาดานแล้ว จะพบแนวความคิดที่แตกต่างออกไปอีกหลายแนว ที่สำคัญก็คือทฤษฎีสื่อสารเพื่อการพัฒนา (Development Communication Theory) และทฤษฎีสื่อสารมวลชนของประชาชน (Democratic participant) ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีสื่อสารเพื่อการพัฒนา (Development Communication

Theory) หลังสงครามโลกครั้งที่สอง มีหลายประเทศที่ไม่สามารถตัดสินใจว่าจะเลือกระบบการเมืองแบบใดมาใช้ในการบริหารประเทศและพัฒนาเศรษฐกิจสังคม แต่ความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องฟื้นฟูบูรณะเศรษฐกิจของชาติทำให้ต้องหันมาวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจกันอย่างเข้มแข็ง ผู้เฝ้าระวังการใหญ่แห่งยูเนสโกในเวลานั้นคือ เรอเน มาเออ (Rene Maheu) ยังได้กล่าวไว้ว่า "สิ่งที่เราเรียกกันในช่วงทศวรรษที่ 19 ว่าเสรีภาพก็คือสิ่งที่เราเรียกกันในช่วงทศวรรษนี้ว่า การพัฒนานั่นเอง" หมายความว่า การเรียกร้องสนับสนุนให้ประเทศเกิดใหม่หรือที่ได้รับความเสียหายจากสงครามช่วยกันพัฒนาประเทศ ก่อนที่จะเรียกร้องเสรีภาพและต่อสู้กันทางการเมืองจนเกิดความเสียหายซ้ำสอง แนวความคิดนี้ได้กลายเป็นทฤษฎีทางเศรษฐกิจที่นำความสำเร็จมาสู่ยุโรปหลังสงคราม โดยความช่วยเหลือของแผนการมาร์แชลและธนาคารระหว่างประเทศเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนา (International Bank for Reconstruction and Development หรือ World Bank) แต่ประเทศที่ยากจนในโลกล้มเหลวยังไม่ประสบความสำเร็จและยังคงอยู่ในสภาพของประเทศที่กำลังพัฒนาจนกระทั่งปัจจุบัน ความจริงการพัฒนาของประเทศในยุโรปตะวันตกไม่จำเป็นต้องอาศัยความช่วยเหลือ เกือบโดยตรงจากสื่อมวลชนเท่าใดนัก แต่สื่อมวลชนหลังสงครามโลกครั้งที่สองได้หันมาแสดงความรับผิดชอบต่อชีวิตความเป็นอยู่และความเจริญก้าวหน้าของสังคมอย่างจริงจัง โดยถือว่าสื่อมวลชนเป็นสถาบันสังคม (ตามแนวของเยอรมัน) ที่มีหน้าที่ทางสังคมทันทีที่ถือกำเนิด (ตามแนวของเบลเยียมและฝรั่งเศส) สื่อมวลชนจึงได้มีส่วนช่วยในการพัฒนาบูรณะประเทศโดยปริยาย แต่สำหรับประเทศในโลกล้มเหลว สื่อมวลชนไม่อาจที่จะเข้ามามีบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาได้มากนัก เพราะตนเอง (สื่อมวลชน) ก็ยังขาดโครงสร้างพื้นฐาน ความชำนาญทางวิชาชีพ เทคโนโลยีและทรัพยากรด้านการผลิต หรือแม้แต่ผู้รับสารที่สนใจและมีส่วนร่วม ยังคงยึดมั่นในแนวความคิดแบบเสรีนิยม หรือแม้กระทั่งถูกอุปถัมภ์โดยรัฐบาล

อานาจนิยม วิลเบอร์ ชแรมม์ (Wilbur Schramm) และนักคิดนักวิชาการอีกหลายท่าน เช่น แดเนียล เลอร์เนอร์ (Daniel Lerner) และเอฟเวอเรตต์ รोजเจอร์ (Everett Rogers) ได้เริ่มศึกษาวิจัยในเรื่องนี้มาตั้งแต่เมื่อประมาณหลายสิบปีก่อนและได้เสนอความคิดอ่านเป็นทันท่วงทีว่า ภายใต้นโยบายและการวางแผนที่เหมาะสม การสื่อสารสามารถมีบทบาทในการพัฒนาประเทศในโลกรที่สามได้ ทางปฏิบัติได้เริ่มมีการเคลื่อนไหวที่จะพัฒนาและประยุกต์ทฤษฎีนี้ให้ใช้ได้ผลอย่างจริงจัง เช่น มีการมอบหมายบทบาทหน้าที่ที่สนับสนุนการพัฒนาให้กับกระทรวงสารสนเทศ (Ministries of Information) ซึ่งตั้งขึ้นมาหลายประเทศ มีการตั้งภาควิชา สาขาวิชา หรือวิชาสื่อสารเพื่อการพัฒนา (Development Communication หรือ DEVCOM) ขึ้นในสถาบันการศึกษาระดับสูง เช่น มหาวิทยาลัยฟิลิปปินส์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ฯลฯ มีการค้นคว้าวิจัยเรื่องการใช้การสื่อสารเพื่อการพัฒนาในสถาบันศึกษาวิจัยอย่างเช่น มหาวิทยาลัยแอสตันฟอร์ด ศูนย์วิจัยสื่อสารมวลชนและสารสนเทศแห่งเอเชีย (AMIC) เป็นต้น

ผลงานชิ้นสำคัญที่สุดที่เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับทฤษฎีนี้ก็คือ รายงานการศึกษาปัญหาการสื่อสารของคณะกรรมการแม็คไอบรด์ ซึ่งได้ประมวลสาระสำคัญของทฤษฎีไว้อย่างครบถ้วน บทบาทหน้าที่ของมวลชนมีทั้งในเชิงรุกและเชิงรับ คือ นอกจากจะเข้ามาช่วยเหลือสนับสนุนการพัฒนาประเทศในด้านเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรมแล้ว ยังจะต้องช่วยต่อสู้ป้องกันอำนาจเผด็จการและอิทธิพลแทรกแซงของต่างประเทศอีกด้วย แต่ทั้งนี้ก็ต้องอยู่บนพื้นฐานของความร่วมมือในระบอบประชาธิปไตย แม้ว่าสื่อมวลชนและปัจเจกชนอาจจะถูกจำกัดเสรีภาพลงไปเพื่อเป้าหมายปลายทางของส่วนรวมก็ตาม

ในเรื่องทฤษฎีสื่อสารเพื่อพัฒนานี้ เดนิส แมคเคเวล ได้กล่าวไว้เป็นแนวทางการศึกษาว่าด้วยเหตุที่ประเทศที่กำลังพัฒนาไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจ การเมืองและ

มีการเปลี่ยนแปลงสม่ำเสมอ จึงไม่อาจนำทฤษฎีอื่น ๆ มาใช้ได้เลย นอกจากทฤษฎีนี้ ทั้งนี้-
เพราะประเทศกำลังพัฒนาขาดในสิ่งต่อไปนี้

1. เงินที่จำเป็นเพื่อการพัฒนาการสื่อสาร คือ บัณฑิตเพื่อการสื่อสาร
ความรู้ ความชำนาญในวิชาชีพนี้ การผลิต และแหล่งความรู้ในการปฏิบัติ
ผู้ดู ผู้อ่าน
2. บัณฑิตที่ดองใช้ คือ เทคโนโลยี ความชำนาญ และวัฒนธรรม
3. การพัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง สังคม เป็นภาระหน้าที่หลักแห่งชาติ

สื่อในประเทศกำลังพัฒนาจะเน้นบทบาทเชิงธุรกิจ เพื่อการพัฒนาหรือการรณ-
รงค์ของสื่อ เพื่อการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ และเพื่อเบนเข้าสู่สังคมอุตสาหกรรม ดังนั้น
สื่อในประเทศกำลังพัฒนา จึงมีลักษณะไม่เป็นอิสระ ต่างชาติครอบงำ และมีอำนาจควบคุม
ตามอำเภอใจ และในสายตาประชาชน สื่อจะใช้เพื่อพัฒนาประเทศชาติจริง ๆ สื่อของประเทศ-
กำลังพัฒนาจะสนับสนุนและร่วมเคลื่อนไหวเพื่อประชาธิปไตยซึ่งจะนำไปสู่หลักการปกครอง
ตนเอง และต่อต้านอำนาจของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือระบอบใดระบอบหนึ่ง และมีส่วนร่วมที่ตระ-
หนักถึงความจำเป็นที่ต้องพัฒนาสังคม บ่อยครั้งที่สื่ออ้างว่าปฏิบัติหน้าที่ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ
และสร้างชาติ และเน้นผลที่จะได้รับมากกว่าเสรีภาพส่วนบุคคล สิ่งหนึ่งที่ทฤษฎีเน้น คือ สิทธิ
ในการติดต่อสื่อสารตามบัญญัติข้อ 19 ของ The Universal Declaration of Human
Rights กล่าวคือ ทุกคนมีสิทธิในเสรีภาพ การแสดงความคิดเห็น ในการเสาะหาและรับ
ข่าวสารข้อมูล และบอกต่อหรือเสนอทางสื่อใดก็ได้ โดยไม่มีขอบเขต หลักการใหญ่ ๆ ของ
ทฤษฎีนี้จึงดังต่อไปนี้

1. สื่อยอมรับและปฏิบัติตามภาระหน้าที่ตามนโยบายพัฒนาแห่งชาติ
2. เสรีภาพจะถูกจำกัดลงได้ตามความเหมาะสมด้านเศรษฐกิจ และด้าน-
พัฒนาสังคม

3. สื่อต้องสนับสนุนวัฒนธรรม และภาษาของชาติก่อนอื่นใด ในเนื้อหาของ-
ข่าวสาร ข้อมูล
4. สื่อต้องเสนอข่าวสาร ข้อมูล เกี่ยวกับประเทศพัฒนาด้วยกันที่มีลักษณะภูมิ-
ประเทศ วัฒนธรรม และการเมืองคล้าย ๆ กัน
5. มุคลากรในสื่อ แม้มีเสรีภาพ แต่ต้องมีความรับผิดชอบต่อการรวบรวมและ
กระจายข่าวสาร ข้อมูล
6. เพื่อการพัฒนา รัฐบาลมีสิทธิเข้าแทรกแซง จำกัดในการทำงานของสื่อ
และสามารถตรวจตรา กำหนดเงินสนับสนุนจากรัฐหรือเข้าควบคุมโดย-
ตรงได้

ดังนั้นจึงอาจกล่าวโดยสรุปถึงบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนตามแนวทฤษฎีสื่อสาร
เพื่อการพัฒนาเป็นข้อ ๆ ได้ดังนี้คือ

1. ควรจะต้องยอมรับหลักการและภาระในการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมตาม
นโยบายและแผนที่ถูกกำหนดไว้แล้ว โดยการเผยแพร่ข่าวสาร ความคิด-
เห็น และการศึกษาไปในทิศทางที่เห็นด้วยและสนับสนุนแนวนโยบายและ
แผนเหล่านั้น
2. ควรจะต้องช่วยกันอนุรักษ์และพัฒนาและ เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมของชาติ
เพื่อให้เป็นมรดกและเอกลักษณ์ที่แสดงความเป็นชาติ
3. ควรจะต้องให้ความสำคัญกับการแลกเปลี่ยนข่าวสารกับประเทศกำลัง-
พัฒนาอื่น ๆ ที่มีความใกล้ชิดกันทางภูมิศาสตร์ ทางวัฒนธรรมและทาง-
การเมือง

นับว่าเป็นการประยุกต์ทฤษฎีความรับผิดชอบทางสังคมให้เข้ากับสถานการณ์ในประเทศไทยที่กำลังพัฒนานั้นเอง แต่ความรับผิดชอบทางสังคมในแนวใหม่นี้ถูกกำหนดให้เน้นที่การเข้ามามีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงทางสังคมโดยตรง และได้รวมเอาการสร้างชาติและรักษาอธิปไตยด้านต่าง ๆ ในลักษณะชาตินิยมผสมผสานเข้าไปด้วย จะแตกต่างกับทฤษฎีอำนาจนิยมก็ตรงที่ว่า เสรีภาพของบุคคลและของสื่อมวลชนมิได้ถูกจำกัดด้วยอำนาจบาใหญ่ของผู้บริหารประเทศ หากแต่จะต้องผูกพันกับความรับผิดชอบตามแนวทางพัฒนาในครรลองประชาธิปไตย ในสภาพความเป็นจริงผู้บริหารประเทศคงจะต้องกำหนดวิเทศบายที่สามารถชักชวนสื่อมวลชนภาคเอกชนให้เข้ามามีส่วนในกระบวนการพัฒนาด้วยความเต็มใจ

2. ทฤษฎีสื่อมวลชนของประชาชน หรือความมีส่วนร่วมแบบประชาธิปไตย หรือทฤษฎีผู้มีความเป็นประชาธิปไตย (Democratic-participant Media Theory)

ทฤษฎีสื่อมวลชนของประชาชน เป็นทฤษฎีใหม่ล่าสุดในบรรดาทฤษฎีที่สถานทั้งหลายและยากที่สุดในการทำความเข้าใจ เพราะเป็นทฤษฎีที่แทรกซ้อนเข้าไปอยู่ในทฤษฎีความรับผิดชอบทางสังคมประเทศเสรีที่พัฒนาแล้ว โดยนำเอาลักษณะบางอย่างของทฤษฎีสื่อสารเพื่อการพัฒนาเข้ามามีผสมอยู่ด้วย แรกทีเดียวเป็นปฏิกิริยาที่มีต่อการค้าและการผูกขาดของสื่อมวลชนที่เป็นของภาคเอกชน และต่อมาก็หันมาคัดค้านลัทธิรวมศูนย์ (Centralism) และระบบทางการ (Bureaucracy) ของสถาบันวิทยุและโทรทัศน์ของรัฐ (public broadcasting institutions) ซึ่งคาดหมายกันว่าจะเข้ามาช่วยพัฒนาสังคมและระบอบประชาธิปไตย แต่ก็ล้มเหลว วิทยุและโทรทัศน์เหล่านั้นหันห่างไปจากประชาชนและทาดนเป็นชนชั้นปัญญา (elitist) เคียงข้างกลุ่มธุรกิจที่มั่งคั่งหรือมั่นคงของสังคม

นอกจากนั้นทฤษฎีใหม่นี้ยังแสดงเจตนาที่ว่าจะปลีกตัวเองออกจากระบบพรรคการเมืองและระบบประชาธิปไตยแบบรัฐสภาที่ถูกมองว่าอยู่ห่างไกลจากประชาชนในระดับ

ต่าง ๆ ซึ่งเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ จึงมุ่งมั่นที่จะส่งเสริมให้ประชาชนทุกระดับ
เข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจังในชีวิตการเมือง เศรษฐกิจและสังคม โดยสื่อมวลชนจะต้อง
เปลี่ยนปรัชญา ทักษะ และโครงสร้างให้สอดคล้องกัน

แทนที่จะตกอยู่ภายใต้ภาวะกดดันทางเศรษฐกิจและการตลาดหรือความใหญ่โต-
สลับซับซ้อนของระบบทางการ สื่อมวลชนควรจะลงมาอยู่กับวิถีชีวิตประชาชนผู้รับสารและเปิด-
โอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง เพื่อวัตถุประสงค์ที่จะตอบ-
สนองความต้องการและผลประโยชน์ของ "ผู้ใช้สื่อ" (media users) สื่อมวลชนไม่จำเป็นต้องใหญ่โต ราคาแพง รูปแบบสวยงามหรูหรา แต่ควรมีขนาดเล็ก ราคาถูก รูปแบบประ-
หยัดแต่มีจำนวนหลากหลาย ลักษณะเด่นอีกอย่างหนึ่งที่ควรมีก็คือ มุ่งให้ท้องถิ่นขนาดเล็ก กลุ่ม-
ผลประโยชน์ขนาดเล็ก หรือชนกลุ่มน้อยได้รับข่าวสารที่จำเป็นและมีสิทธิตอบโต้แลกเปลี่ยน-
ความคิดเห็นทางสื่อมวลชน

กล่าวโดยสรุปสำหรับทฤษฎีสื่อสารมวลชนของประชาชนนี้ ก็คล้าย ๆ ทฤษฎีอื่น ๆ
กล่าวคือจะแย้งทฤษฎีอื่น และนำไปสู่รูปแบบใหม่ของสถาบันของสื่อ เน้นการสื่อสารแบบแนว-
นอนมากกว่าแนวตั้ง เน้นถึงความสำคัญของทุกคน ไม่ยุ่งกับการเมืองและสังคม ต่อด้านทฤษฎี-
สื่อเสรีหรือทฤษฎีเสรีนิยม เพราะทำให้ตลาด (สาธารณชน) แบ่งเป็นกลุ่ม ๆ ต่อด้านทฤษฎี-
สื่อที่รับผิดชอบต่อสังคมเพราะมีระบบราชการที่ซับซ้อน และสื่อเสนอข่าวตามอำเภอใจเพื่อ
จุดประสงค์ขององค์กรสื่อเอง

หัวใจของทฤษฎีสื่อมวลชนของประชาชน มีดังต่อไปนี้

1. ตอบสนองความต้องการ ความสนใจ ความปรารถนาที่ต่างกันของพล-
เมืองผู้รับสารแต่ละคน ในชุมชนขนาดเล็กและชนกลุ่มน้อย ในด้านสิทธิการรับรู้และสิทธิใน-
การสื่อสาร (right to know and right to communicate) ไม่ปิดติดกับสถาบัน
ไม่ต้องทำตามขั้นตอนตามแบบอย่างที่เป็นปฏิบัติกันมา

2. เปิดโอกาสให้ผู้รับสารทุกระดับเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข่าวสาร ความคิดเห็นและการศึกษา รวมทั้งงานการบริหารในรูปแบบที่เหมาะสม ซึ่งเท่ากับเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ส่งสารกับผู้รับสารมีบทบาทร่วมกัน

การปฏิบัติตามทฤษฎีนี้ที่พบบ่อยเป็นตัวอย่างได้ก็คือ การดำเนินงานของวิทยุกระจายเสียงสำหรับชนกลุ่มน้อยในอเมริกาเหนือ หนังสือพิมพ์ลับ ๆ รายการวิทยุผิดกฎหมาย (ลักลอบ) รายการโทรทัศน์ชุมชนนั้น ๆ จุลสาร ใบปลิว โบสถ์เคอร์การเมือง หากจะวิเคราะห์กันจริง ๆ แล้วก็จะพบว่าทฤษฎีนี้เป็นส่วนผสมของทฤษฎีต่าง ๆ บางส่วน เช่น อีสรรภาพนิยม (libertarianism) ยูโทเปียนิยม (utopianism) สังคมนิยม (socialism) เสมอภาคนิยม (equalitarianism) ท้องถิ่นนิยม (localism) เป็นต้น

หากจะกล่าวโดยสรุปแล้วทฤษฎีสื่อมวลชนของประชาชนนี้ มีหลักการของทฤษฎีดังนี้คือ

1. พลเมืองแต่ละบุคคลและชนกลุ่มน้อยมีสิทธิที่จะใช้สื่อ สื่อข่าวสารและรับบริการจากการใช้สื่อนี้ได้ตามความต้องการ
2. เนื้อหาหรือองค์กรของสื่อต้องไม่สนับสนุนการเมืองและระบบราชการ
3. สื่อควรจะได้รับจากผู้รับสาร ไม้ขององค์กร ผู้ย่านวิชาชีพนี้ หรือลูกค้าของสื่อ
4. กลุ่มต่าง ๆ องค์กรต่าง ๆ ชุมชนต่าง ๆ ควรมีสื่อประจำตัว
5. สื่อที่ทําหน้าที่ให้กับชุมชนเล็ก ๆ และเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนด้วย จะดีกว่าสื่อที่ทําหน้าที่เพื่อชุมชนใหญ่ ๆ โดยเป็นการสื่อสารฝ่ายเดียว และสื่อมวลชนคํานึงถึงแต่ความเป็นสื่อมวลชนมากเกินไป
6. พลเมืองแต่ละบุคคลไม่สามารถแสดงความต้องการในนามผู้บริหารหรือผู้รับข่าวสาร หรือผ่านรัฐบาลหรือองค์กร
7. การสื่อสารนั้นสำคัญเกินกว่าที่จะให้ผู้ย่านวิชาชีพจัดการแต่กลุ่มเดียว

สาระแตกต่างที่เด่นชัด

ของบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนตามแนวทฤษฎีปัทสถาน

ทฤษฎี (Theories)	บทบาทหน้าที่ (Functions)	บทบาทหน้าที่ต้องห้าม (De-functions)
ทฤษฎีอำนาจนิยม	สนับสนุนและส่งเสริมนโยบาย ของรัฐบาลที่กำลังทรงอำนาจ และรับใช้รัฐ อาจเป็นไปในรูป ของการให้ข่าวสาร ให้การ- ศึกษา และความบันเทิง แต่ ต้องอยู่ในกรอบอุดมการณ์เชิง อนุรักษนิยม	การวิพากษ์วิจารณ์จักรกล ทางการเมืองและ เจ้าหน้าที่ปกครองที่กำลัง ทรงอำนาจ
ทฤษฎีเสรีนิยม (อิสราภาพนิยม)	แจ้งข่าวสาร ให้ความบันเทิง ส่งเสริมการค้าและการโฆษณา สินค้า แต่ที่สำคัญที่สุด จะต้อง เป็นตลาดเสรีของความคิด- เห็นส่วนบุคคล เพื่อช่วยใน การแสวงหาให้พบสิ่งจะและ ควบคุมรัฐบาล	แสดงเนื้อหาที่เป็นการ- หมิ่นประมาท อนาคต หยาบคายและบุงบองให้เกิด ความกระด้างกระเดื่อง ในยามสงคราม

ทฤษฎี (Theories)	บทบาทหน้าที่ (Functions)	บทบาทหน้าที่ที่ต้องห้าม (De-functions)
ทฤษฎีความรับผิดชอบทางสังคม	แจ้งข่าวสาร รับผิดชอบต่อสังคม ส่งเสริมการค้าและการลงทุนตามสมควร แต่ที่สำคัญคือการยกความขัดแย้งของฝ่ายต่าง ๆ เข้าสู่การอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อสาธารณะภายใต้บรรยากาศความรับผิดชอบที่มีต่อสังคม	ละเมิดร้ายแรงต่อสิทธิส่วนบุคคลและต่อผลประโยชน์ที่สำคัญของสังคม
ทฤษฎีเปิดเสรีนิยม	เป็นอุปสรรคของรัฐในการสร้างความสำเร็จและความสืบเนื่องของระบบสังคมนิยม ภายใต้อำนาจเผด็จการของพรรคซึ่งมาจากชนชั้นกรรมาชีพ เน้นเสนอข่าวสารที่หามาคิดเห็นและการศึกษาที่ย่านครอบครัวอุดมการณ์สังคมนิยม	วิพากษ์วิจารณ์จุดมุ่งหมายของพรรคที่แตกต่างไปจากยุทธวิธีที่กำหนดไว้

ทฤษฎี (Theories)	บทบาทหน้าที่ (Functions)	บทบาทหน้าที่ต้องห้าม (De-functions)
ทฤษฎีสื่อสารเพื่อการ- พัฒนา	สนับสนุนการพัฒนา เศรษฐกิจ และสังคม โดยลดความขัดแย้ง ในอุดมการณ์ทางการเมือง ต่าง ๆ เน้นให้ข่าวสารและ การศึกษา เพื่อสนับสนุน กระบวนการพัฒนา	ละเมิดต่อกฎหมายสิทธิ- ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ ของสังคม
ทฤษฎีสื่อมวลชนของ ประชาชน หรือสื่อ- มวลชนประชาธิปไตย	สนับสนุนบทบาทและสิทธิของ บุคคล ชุมชนเล็กและชน กลุ่มน้อย กลุ่มผู้เสริมประชา- ธิปไตยจากฐานล่าง โดยให้- ข่าวสาร ความคิดเห็น การศึกษาและที่สำคัญก็คือ ให้สิทธิในการสื่อสารและให้ โอกาสกับประชาชนในการ เข้ามามีส่วนร่วมกับสื่อมวลชน	ใช้อิทธิพลทั้งทางตรงและ ทางอ้อมเพื่อรุกรอนสิทธิ- เสรีภาพ

ในเรื่องการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อภายใต้บรรทัดฐานของสังคม สามารถศึกษาได้-
ตามหัวข้อต่อไปนี้

ทฤษฎีสื่อตามที่ Altschull (1984) ได้แบ่งระบบของสื่อเป็น 3 แบบที่สอดคล้องกับประเทศ ได้แก่

1. The First World (เสรี-ทุนนิยม) เรียกว่าระบบ market
2. The Second World (โซเวียต-สังคมนิยม) เรียกว่าระบบ Marxist
3. The Third World (ประเทศกำลังพัฒนา) เรียกว่าระบบ advancing

Altschull ได้กล่าวต่อไปว่า เสรีภาพและความรับผิดชอบไม่มี concept ที่-
ต่างกันคือ ถ้าพูดถึงเสรีภาพแล้วตามทฤษฎี market theory จะหมายถึงรัฐบาลไม่เข้า
ควบคุมสื่อมวลชน ถ้าพูดถึงทฤษฎีความรับผิดชอบทางสังคมตามทฤษฎี market theory จะ
ต่างกับทฤษฎี marxist และ advancing คือ สื่อจะไม่มีภาระหน้าที่ที่จะสื่อข่าวสารด้าน-
การเมืองเลยแม้แต่น้อย ส่วนทฤษฎี advancing จะมีลักษณะพิเศษกล่าวคือ สื่อมีจุดประสงค์
เพื่อความเป็นปึกแผ่นของประเทศชาติ อย่างไรก็ตามแม้ว่าแต่ละทฤษฎีมีความแตกต่างกัน
Altschull ได้ผสมระบบข้างต้นเข้าด้วยกัน แล้วตั้งกฎว่าสื่อมวลชนควรมีหน้าที่อย่างไร
โดยสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ในระบบสื่อมวลชน การสื่อข่าวสารจะเป็นของหน่วยงานที่ใช้อำนาจด้าน-
การเมืองและเศรษฐกิจ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร การกระจายเสียงวิทยุ และแพร่ภาพทาง-
โทรทัศน์ ยังคงเป็นงานที่ต้องพึ่งพาองค์กรหรือสถาบันอื่น ๆ แม้ว่าสามารถใช้อำนาจตามอา-
เภอใจได้ก็ตาม

2. เนื้อหาข่าวสาร ข้อมูล ควรสะท้อนถึงความสนใจของผู้สนับสนุนด้านการ-
เงินแก่สื่อมวลชน

3. ระบบสื่อ เชื่อในการแสดงความคิดเห็นเสรี แม้ว่าจำกัดความของเสรีภาพในการแสดงออกมีต่าง ๆ กันไป

4. ระบบสื่อลงนามรับรองหลักการของการมีความรับผิดชอบต่อสังคม กล่าวคือ จะสนองความต้องการ ความสนใจของประชาชน และยินดีที่จะให้ประชาชนเข้าถึงข่าว

5. แบบอย่างของสื่อ 3 แบบ ถ้าเปรียบเทียบกันแล้ว แบบอย่างสื่อสิ่งพิมพ์ (press model) อย่างหนึ่งนั้นอาจจะละเมิดบรรทัดฐานของแบบอย่างสื่ออีกทั้ง 2 แบบ (วิทยุและโทรทัศน์) ได้

6. โรงเรียน สถาบันการสอนทางด้านวารสารศาสตร์ สื่อ อุดมการณ์ และคุณค่าของระบบสื่อในสังคม อันจะช่วยทำให้ระบบนี้มีความควบคุมสื่อในการนำเสนอข่าว

7. ทัศนคติของสื่อต่างไปจากทฤษฎีเสมอ

กฎดังกล่าวนี้ไม่ใช่อุตรศาสตร์หรือรูปว่า อะไรควรเกิดขึ้น แต่เป็นเพียงบทสรุปจากที่ได้สังเกตการณ์ว่าในภาคปฏิบัติเกิดอะไรขึ้นจริง บทสรุปนี้สามารถเป็นเครื่องเตือนใจว่าทฤษฎีคุณค่าของบรรทัดฐาน (value of normative theory) มีจำกัด แม้ว่าบรรทัดฐานนี้จะหล่อหลอมความเป็นจริง และอูตรศาสตร์หรือรูป โดยเฉพาะกลุ่มคนที่ควบคุมหรือทำงานในวงการสื่อ

เกณฑ์การประเมินคุณภาพการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อ

เนื่องจากปัญหาและความขัดแย้งกันเองของแต่ละทฤษฎี จึงได้มีการพยายามประเมินคุณภาพ การปฏิบัติหน้าที่ของสื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานอย่างมีจุดมุ่งหมาย หลายประเทศ เช่น อังกฤษ แคนาดา สวีเดน เยอรมัน เนเธอร์แลนด์ สื่อจึงได้ดำเนินการหรือปฏิบัติตามมาตรฐานหรือแนวความคิดเพื่อเชื่อมช่องว่างระหว่างหลักปฏิบัติกว้าง ๆ ของเสรีภาพ ความรับผิดชอบ และภาคปฏิบัติบางอย่าง โดยเฉพาะที่สื่อต้องปฏิบัติตาม

แนวความคิดในการใช้ประเมินคุณภาพของสื่อ ได้มาจากการวิพากษ์วิจารณ์บทบาทของสื่อ คุณค่าพื้นฐานทางการเมืองและสังคมประชาธิปไตย คุณค่าที่สำคัญมีเสรีภาพ ความเสมอภาค และความเป็นระเบียบเรียบร้อย คุณค่าเหล่านี้จะมีความขัดแย้งกันเอง ขึ้นอยู่กับว่าจะตีความหมายของคุณค่าเหล่านี้อย่างไร และมีเป้าประสงค์ตลอดจนอุดมการณ์อย่างไร อย่างไรก็ตามสิ่งที่ควรเน้น คือ คุณค่าต่าง ๆ นี้จะมีความสำคัญมากน้อยต่างกัน ขึ้นอยู่กับการใช้งานสังคมที่เหมาะสม ในเวลาอันเหมาะสมควรหรือไม่ จึงไม่มีข้อสรุปที่แน่นอนว่าคุณค่าใดที่สื่อสารมวลชนควรจะยึดถือปฏิบัติ

แต่จะมีหลักการเฉพาะสำหรับแต่ละระดับ เช่น หลักการเฉพาะสำหรับระดับสถาบันสื่อ ระดับองค์กรสื่อ (เช่นหนังสือพิมพ์) ระดับผู้รับสารหรือระดับการสื่อสารนานาชาติ เสรีภาพและการขึ้นกับตนเองของสื่อ (Freedom & Independence)

การปฏิบัติหน้าที่ของสื่อด้วยเสรีภาพและการขึ้นกับตนเอง ควรจะทำได้มากน้อยเท่าใดโดยยึดหลักวิธีทางวิทยาศาสตร์สังคม (Social Scientific Method) กล่าวคือ

1. ระดับสังคม (level of a society) ควรจะไม่มี การควบคุมหรือกฎ-
เกณฑ์การกำหนดการปฏิบัติหน้าที่สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อสิ่งตีพิมพ์ (สื่อสิ่งพิมพ์) เพื่อการมีส่วนร่วมเสรีภาพและขึ้นกับตนเองและบางประเทศ (ที่พัฒนาแล้วและกำลังพัฒนา) ไม่มีกฎหมายควบคุมสื่อสิ่งตีพิมพ์ ส่วนสื่อวิทยุและโทรทัศน์ (broadcasting system) จะไม่มีอิสรภาพในการเสนอข่าวสาร ถ้าว่าด้วยตามหลักการ แต่จะมีเสรีภาพและความอิสระในระดับหนึ่งของความเป็นสื่อเพื่อจะสนับสนุนคุณค่าด้านอื่น ๆ เช่นความเสมอภาค

2. ระดับองค์กรสื่อ (level of media organization) เสรีภาพหมายถึง เสรีภาพที่เจ้าของหรือผู้จัดการขององค์กรสื่อใช้ต่อผู้สื่อสาร (บรรณาธิการ, ผู้ผลิตรายการ, ผู้ได้บังคับบัญชา เช่น นักหนังสือพิมพ์ นักเขียน ศิลปิน) แต่เสรีภาพที่สำคัญ คือ เสรีภาพของเจ้าของต่อบรรณาธิการ เสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ และเสรีภาพฝ่ายสร้างสรรค์

3. ระดับเนื้อหา (level of content) สื่อควรเสนอข่าวสาร ข้อมูล อย่างอิสระตามอุดมการณ์โดยต่อต้าน หรือไม่มีความกดดันจากภายนอก อันจะเป็นประโยชน์ ต่อผู้กดขี่ซึ่งจะนำไปสู่ผลประโยชน์ต่อสังคมและผู้รับสาร ไม่ปฏิบัติหน้าที่เพื่อปกป้องหรือเพื่อความอยู่รอดของตัวเองและผู้มีอำนาจ หรือแม้แต่เพื่อความต้องการของสังคม

ความเป็นระเบียบเรียบร้อยและความเป็นปึกแผ่น (Order and Solidarity)

หลักการนี้อาจจะแย้งกับเสรีภาพและอาจจะสนับสนุนอำนาจ (authoritarianism) สื่อส่วนใหญ่จะปฏิบัติหน้าที่ในขอบข่ายที่สังคมยอมรับ และจะไม่กระทำการอันใดอันจะก่อให้เกิดความไม่เป็นระเบียบในสังคม หรือความเสียหายต่อส่วนรวมหรือส่วนบุคคลในสังคมนิยม (liberal society) จะสนับสนุนการกระทำใด ๆ ที่จะก่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยเท่านั้น มากกว่าจะถือว่าเป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติหรือเป็นหน้าที่ที่สื่อจะเสี่ยงข่าวที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายกับสถาบันหรือกลุ่มคนต่าง ๆ พฤติกรรมที่สังคมไม่ปฏิบัติกัน ที่รุนแรงและก้าวร้าว สันคลอนความมั่นคงของชาติ การล้มล้างรัฐบาล เพื่อกระตุ้นพฤติกรรม (prosocial behavior) แต่ก็มีปฏิบัติได้ลำบาก เนื่องจาก prosocial behavior ของแต่ละคนไม่เหมือนกัน อย่างไรก็ตามสื่อสามารถสนับสนุนวิถีเพื่อความเป็นปึกแผ่นได้ด้วยการเสนอข่าวของกลุ่มคนที่มีความขัดแย้งกัน (เช่นคนงานประท้วง) หากความสนใจร่วมกันจะเกิดความสงบขึ้น กระตุ้นประชาชนให้ตระหนักถึงความเป็นชาติ วิถีทางรูปแบบเพื่อจุดประสงค์ดังกล่าว มีขอบข่ายกว้าง และต่าง ๆ กันไป แต่ถ้าสื่อคำนึงถึงผู้รับสารแล้ว ความเป็นปึกแผ่นจะแสดงถึงความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นระหว่างสื่อและสาธารณชน

ความหลากหลายและการเข้าถึง (Diversity and access)

ความหลากหลายมีความสำคัญต่อระบอบการปกครองประชาธิปไตย เพราะสามารถแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ได้ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเกิดจากความหลากหลายและ

การแข่งขันความคิดใหม่ ๆ ในสังคมทั่ว ๆ ไป จะมีสังคมและวัฒนธรรมย่อย ซึ่งมีความต้องการการสื่อสารแบบต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับว่าเรื่องราว ข้อมูลที่จะเสนอผู้รับสารเป็นเรื่องอะไร อาจจะเป็นเรื่องศาสนา ภาษา เป็นต้น

1. ระดับสังคม : จำนวนสื่อมวลชนสามารถนับได้โดยนับจากสื่อมวลชนที่ขึ้นอยู่กับตนเอง ยังมีสื่อมวลชนอิสระมาก ความหลากหลายก็มีมากขึ้น

2. ระดับส่วนของสื่อมวลชน : ในตัวเนื้อหา ในตัวหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ มีความหลากหลาย

สื่อมวลชนควรสะท้อนภาพที่หลากหลายของสังคมให้เหมือนกัน ความหลากหลายจริงในสังคม มี 2 รูปแบบ คือ

1. สะท้อนให้เห็นความหลากหลาย (reflective diversity) ให้สอดคล้องกับความแตกต่างในสังคม อันจะนำไปสู่ความมั่นคง และความต่อเนื่อง

2. การเปิดโอกาสให้ทุกกลุ่มชนได้แสดงความคิดเห็นได้เท่า ๆ กัน ทางสื่อมวลชน (open access) เพื่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

นอกเหนือจากนี้ในเรื่องความหลากหลายยังสามารถแบ่งออกไปเป็นความหลากหลายภายในและความหลากหลายภายนอก

1. ความหลากหลายภายใน (internal diversity) หมายถึง ในหนังสือพิมพ์ 1 ฉบับ รายการวิทยุ 1 รายการ มีความหลากหลายในเนื้อหา แต่ก็ยังเป็นหนังสือพิมพ์ฉบับเดียว หรือรายการวิทยุรายการเดียว

2. ความหลากหลายภายนอก (external diversity) หมายถึง สื่อมวลชนชนิดาที่เลือก เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ถ้าพิจารณารวมกันก็จะเป็นระบบการสื่อสารที่เข้ากันได้สนิท

ความหลากหลายนี้ ถ้าจะกล่าวในแง่ผู้รับสาร (audiences) แล้ว ผู้รับสารก็จะมีลักษณะ 2 ลักษณะคือ

1. ผู้ชมที่มีความเห็นสอดคล้องและต่างกัน
2. ความหลากหลายของผู้คน สาธารณชนไม่สอดคล้องกับสื่อต่าง ๆ ที่มีอยู่ (น้อยไป)

การปฏิบัติตามเป้าประสงค์ของสื่อและคุณภาพของข่าวสาร ข้อมูล

การประเมินว่าสื่อมวลชนมีวัตถุประสงค์ และข่าวสาร ข้อมูลมีคุณภาพขนาดใด สามารถทำได้ยาก เพราะไม่สามารถตรวจสอบโดยตรงจากสังคมหรือองค์กรสื่อ

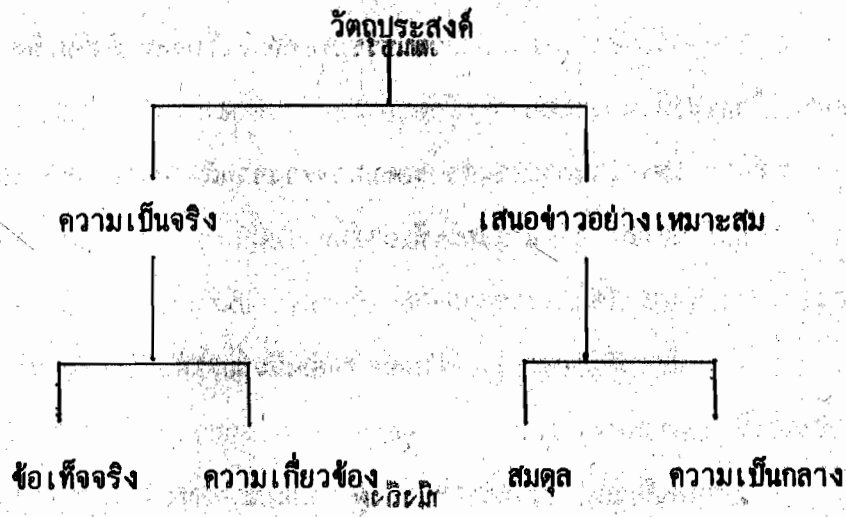
หลักการที่สื่อมวลชน ในการที่จะให้มีการปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ของสื่อและคุณภาพของข่าวสาร ข้อมูล ได้มาจากหลายแหล่ง คือ

1. สิ่งสำคัญ (คุณค่า) ที่สุดที่นักหนังสือพิมพ์ควรมี คือความรู้ความสามารถในวิชาชีพของสื่อมวลชนเอง
2. สิ่งที่เป็นตัวกั้นในสมัยปัจจุบันเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ และความถูกต้องสมเหตุสมผลในระบบราชการ อันนอกเหนือจากขอบข่ายของสื่อมวลชน
3. ความมีอิสระภาพ
4. ความหลากหลายลดลง

การปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชนอย่างมีความมุ่งหมาย จึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือในหมู่สาธารณชน การที่นิยมสื่อโทรทัศน์มากเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่ทำให้ความหลากหลายน้อยลง ประเทศยุโรปสื่อโทรทัศน์และวิทยุต้องเสนอข่าวสาร ข้อมูลอย่างเป็นกลาง สมดุล ที่สังคมนั้น ๆ เห็นสมควร ไม่อาจกล่าวว่าการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีจุดมุ่งหมาย หรือมีวัตถุประสงค์ควรเป็นอย่างไร แต่ Westerstahl (1983) ได้มีวิธีที่จะประเมินค่าของความเป็นกลางหรือความสมดุลของระบบโทรทัศน์และวิทยุในประเทศสวีเดน

การเสนอข่าวสารข้อมูลด้วยความตระหนักในวิชาชีพของสื่อจะเป็นอย่างไร
ขึ้นอยู่กับคุณค่าและความเป็นจริง

องค์ประกอบหลัก ๆ ของการเสนอข่าวด้วยความมุ่งมั่นในวิชาชีพ

จากในรูป "ความจริงหรือข้อเท็จจริง" จะปราศจากความเห็น แต่จะต้องใช้บรรทัดฐานว่าจะเสนอข่าวสาร ข้อมูล ข้อเท็จจริงมากน้อยเพียงใด กล่าวคือ จะเสนอข่าวสาร ข้อมูลที่เป็นจริงทั้งสิ้น ความถูกต้องไม่มีข้อผิดพลาดของข่าว ไม่มีเจตนาจะทำให้ผู้อ่านเข้าใจผิด ๆ หรือบิดข่าว

ในส่วนของ "ความเกี่ยวข้อง" (Referance) จะเกี่ยวข้องกับการคัดเลือกข่าวว่าข่าวใดที่มีประโยชน์กับสาธารณชนมากที่สุด แต่ก็ยากที่จะปฏิบัติได้ เพราะสื่อได้รับความกดดันและข้อจำกัดในการผลิตข่าวเสนอสาธารณชน ในทางปฏิบัติจะใช้วิธีเดาเอาว่าสาธารณชนสนใจอะไร

ส่วน "การเสนอข่าวอย่างเหมาะสม" ทำให้โดยการจัดเสนอระหว่างความคิด-
เห็นกับความเป็นกลางต่อสาธารณชน กล่าวคือ หลีกเลี่ยงการใช้ภาษาที่มีอารมณ์หรือวิธีอื่น ๆ
เพื่อผลตามความคาดหวังจากผู้รับสาร

คุณภาพด้านวัฒนธรรม (Cultural Quality)

โดยทั่วไปแล้ว คุณภาพด้านวัฒนธรรมจะพบในเรื่องสั้น สิ่งบันเทิง และโฆษณา
จะไม่พบในเนื้อหาที่เป็นข่าวสาร

คุณภาพด้านวัฒนธรรมที่สาธารณชนคาดหวังจากสื่อ คือ

1. ข้อเท็จจริง และของแท้ ๆ
2. เจาะลึก และไม่ลอกเลียนแบบใคร เป็นต้นฉบับความคิด
3. ไม่ใช้ผู้รับสารเป็นเครื่องมือ เพื่อหวังผลที่สื่อมวลชนต้องการหรือสนใจ
4. ควรมีกำหนดแน่นอนว่า คุณภาพวัฒนธรรมควรจะมีอย่างน้อยเพียงใด

ในขณะเดียวกัน อาจต้องคำนึงถึงผู้รับสารในการตัดสินใจว่า ข่าวสาร ข้อมูล มี-
คุณภาพด้านวัฒนธรรมมากน้อยเพียงใด สิ่งที่สื่อมวลชนเสนอออกมาเป็นรูปเป็นร่าง เป็นตัวบ่ง
บอกได้ว่า มีคุณภาพด้านวัฒนธรรมหรือไม่ อีกสิ่งหนึ่งที่สาธารณชนคาดหวังคือ การดึงดูดความ-
สนใจ (attention-gaining) หรือเรียกอีกอย่างว่าสิ่งที่ทำให้เกิดความรู้สึกทางอารมณ์
(sensationalism) แต่ต้องไม่บิดเบือนข่าวสารข้อมูลแท้ ๆ

บทสรุป : ปัญหาในยุคใหม่กับสื่อมวลชน

แม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของสื่อ แต่ก็ยังไม่สามารถรองรับความต้องการ-
การ ความสนใจที่มีเกิดขึ้นเรื่อย ๆ ของสาธารณชนได้ ในสังคมที่มีข่าวสารมากมาย หรือ

สังคมข่าวสาร (information society) การวิพากษ์วิจารณ์ระบบสื่อสารมวลชน มีความสำคัญทีเดียว ดังนั้นปัญหาของสื่อมวลชนในยุคใหม่นี้ ต่างจากปัญหาที่ด้กล่าวมาแล้วข้างต้น ประเด็นปัญหายุคใหม่นี้ ที่ตั้งชื่อว่า "ข่าวสารมากเกินไป" (information overload) ปัญหาอยู่ในการพิจารณาว่าเป็นประเด็นปัญหาหรือไม่ และยังรวมถึงปัญหาที่ปรับปรุง-หลักการบรรทัดฐานของสื่อมวลชน ตลอดจนเกณฑ์การประเมินคุณภาพของสื่อมวลชน หรือมาตรการในการแก้ไขจุดบกพร่องนี้
